

Asia: VN/12128/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Luonnonsuojelulain lukukohtaiset kommentit

1 luku Yleiset säännökset

-

2 luku Luonnonsuojelun viranomaiset ja muut toimijat

12 §: (Kunnan tehtävät)

Kunnan tehtävät luonnonsuojelun edistämisessä muotoiltaisiin edelleen erittäin yleisluontoisina. Mitään käytännön toimenpiteitä ei osoiteta kunnan vastuulle (pl. päätös luonnonmuistomerkistä), eikä luonnonsuojelutehtäviä myöskään kohdenneta millekään tietylle kunnan toimielimelle. Ehdotettu lain 12 § jää käytännössä toivomuksen kaltaiseksi. Hyvin suuri osa Suomesta lukeutuu sellaisiin kuntiin, että ilman yksityiskohtaisempaa veloitetta näiden kuntien panos luonnonsuojelutyössä jäisi varmasti jatkossakin hyvin vähäiseksi.

Lakiluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan kuntien laajaan itsehallintoon ja toisaalta siihen, että "[k]unnat ovat keskenään hyvin erilaisia, minkä vuoksi säädetty kunnan edistämistehtävä on perusteltua pitää yleistasoisena". Nämä ovat kestävämpiä perusteluja, sillä luontokatoa on pidettävä niin vakavana, kaikkia koskettavana, kaikkien panosta vaativana ja kuntarajat ylittävänä ongelmana, ettei sen ratkominen kunnissa enää jatkossa saa jäädä niiden oman harkinnan tai kulloisenkin tahtotilan varaan. Tuki tälle tulkinnalle löytyy myös perustuslain 20 §:stä.

Lakiluonnoksen myötä kuntien avainasema toimijoina jäisi hyödyntämättä. Samalla luonnonsuojelutyö pysyisi etäällä kunnista ja yksipuolisesti "valtion asiana", mikä on omiaan aiheuttamaan jopa vastakarvaisuutta kunnissa. Lisäksi jäisi hyödyntämättä kunnassa oleva asiantuntemus sekä mahdollisuudet kunnan ja valtion viranomaisten yhteistyöhön.

Luonnonsuojelutyö tulisi konkreettisin askelin viedä osaksi jokaisen kunnan perustoimintaa, ja yhteistyötä kunnan ja valtion välillä tulisi lain keinoin edistää. Kunnassa luonnonsuojelu koskettaa monia toimintoja, kuten ympäristötoimea, kaavoitusta, teknistä toimialaa sekä sivistystoimea. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen hoitaa nykyisinkin useita LSL:ään kytkeytyviä menettelyjä, kuten ympäristö- ja maa-ainesluvatusta sekä tiivistä yhteistyötä kunnan kaavoituksen kanssa.

Luonnonsuojeluasiat vaativat erityisasiantuntemusta, jota vain osasta kuntia valmiiksi löytyy. Kuntien heikon taloustilanteen koetaan monissa kunnissa olevan este lisäpanostuksille ympäristöasioihin. Jos laissa säädettäisiin uusia tehtäviä kunnille, on tietysti samalla mietittävä, millä resursseilla tehtävät hoidetaan. Luontokadon pysäyttäminen on kuitenkin niin kriittisen tärkeä asia, että siinä tarvitaan kaikkia toimijoita ja näiden tiivistä yhteistyötä. Asian tärkeys huomioon ottaen resurssien riittävyys on ratkaistava viipymättä.

3 luku Luonnonsuojelusuunnittelu

-

4 luku Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

-

5 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkosto

-

6 luku Luonnonsuojelualueet

-

7 luku Luontotyyppien suojelu

66 & 76 §: (Uhanalaisten luontotyyppien ja uhanalaisten lajien huomioon ottaminen lupaa tai suunnitelmaa hyväksyessä)

Ehdotuksen mukaan 66 ja 76 §:issä uhanalaisten luontotyyppien ja uhanalaisten lajien huomioiminen koskisi vain ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa. Ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristöluvan vaatimisen kynnyksestä on edellisten lakiuudistusten myötä nostettu, ja osa aiemmin ympäristölupaa vaatineista hanketyypeistä on nykyään uuden menettelyn eli YSL:n 115 a-e §:n mukaisen yleisen ilmoitusmenettelyn piirissä. Kyseistä ilmoitusmenettelyä säädettäessä henki oli, että luonnonsuojelulain suojelusäännökset tulisivat huomioituiksi myös yleisen ilmoitusmenettelyn mukaisessa päätöksessä. YSL 115 d §:ssä säädetäänkin, että ilmoituspäätöksessä on otettava huomioon, mitä luonnonsuojelulaissa ja sen nojalla säädetään. Lakiehdotuksen 66 ja 76 §:iin tulisi näin ollen lisätä, että uhanalaiset luontotyypit ja lajit tulee ottaa huomioon myös ympäristönsuojelulain yleisen ilmoitusmenettelyn perusteella tehtävässä viranomaisen ilmoituspäätöksessä.

Ehdotuksen 66 ja 76 §:issä maankäyttö- ja rakennuslain osalta todetaan ainoastaan, että uhanalaiset luontotyypit ja lajit on kaavaa laadittaessa ”otettava huomioon”. Lakiehdotuksen perusteluissa mainitaan kaavan vaikutusarviointi, mutta sekin antaa tarkennuksia vain siihen, mitä luontoarvoja tulisi ottaa huomioon, eikä anna evästyksi sen suhteen, mitä tämä huomioon ottaminen tarkoittaa. Lain tulisi tässä kohtaa selkeästi ohjata luontokadon estämiseen: 66 ja 76 §:iä tulisi täsmentää niin, että uhanalaisten luontotyyppien ja lajien tiedossa olevat esiintymät on huomioitava suunnittelussa ja pyrittävä säilyttämään, jos se on kohtuullisin keinoin saavutettavissa. Tämä olisi tärkeä keino lisätä luonnonsuojelulain vaikuttavuutta, sillä nykyinen muotoilu huomioon ottamisesta jää liian avoimeksi ja yleisluontoiseksi.

8 luku Eliölaajien suojelu

66 & 76 §: (Uhanalaisten luontotyyppien ja uhanalaisten lajien huomioon ottaminen lupaa tai suunnitelmaa hyväksyessä)

Ehdotuksen mukaan 66 ja 76 §:issä uhanalaisten luontotyyppien ja uhanalaisten lajien huomioiminen koskisi vain ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa. Ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristöluvan vaatimisen kynnyksiä on edellisten lakiuudistusten myötä nostettu, ja osa aiemmin ympäristölupaa vaatineista hanketyypeistä on nykyään uuden menettelyn eli YSL:n 115 a-e §:n mukaisen yleisen ilmoitusmenettelyn piirissä. Kyseistä ilmoitusmenettelyä säädettäessä henki oli, että luonnonsuojelulain suojelusäännökset tulisivat huomioiduiksi myös yleisen ilmoitusmenettelyn mukaisessa päätöksessä. YSL 115 d §:ssä säädetäänkin, että ilmoituspäätöksessä on otettava huomioon, mitä luonnonsuojelulaissa ja sen nojalla säädetään. Lakiehdotuksen 66 ja 76 §:iin tulisi näin ollen lisätä, että uhanalaiset luontotyypit ja lajit tulee ottaa huomioon myös ympäristönsuojelulain yleisen ilmoitusmenettelyn perusteella tehtävässä viranomaisen ilmoituspäätöksessä.

Ehdotuksen 66 ja 76 §:issä maankäyttö- ja rakennuslain osalta todetaan ainoastaan, että uhanalaiset luontotyypit ja lajit on kaavaa laadittaessa ”otettava huomioon”. Lakiehdotuksen perusteluissa mainitaan kaavan vaikutusarviointi, mutta sekin antaa tarkennuksia vain siihen, mitä luontoarvoja tulisi ottaa huomioon, eikä anna evästyksiä sen suhteen, mitä tämä huomioon ottaminen tarkoittaa. Lain tulisi tässä kohtaa selkeästi ohjata luontokadon estämiseen: 66 ja 76 §:iä tulisi täsmentää niin, että uhanalaisten luontotyyppien ja lajien tiedossa olevat esiintymät on huomioitava suunnittelussa ja pyrittävä säilyttämään, jos se on kohtuullisin keinoin saavutettavissa. Tämä olisi tärkeä keino lisätä luonnonsuojelulain vaikuttavuutta, sillä nykyinen muotoilu huomioon ottamisesta jää liian avoimeksi ja yleisluontoiseksi.

9 luku Vaihanta, maahantuonti ja maastavienti

-

10 luku Maiseman suojelu ja hoito sekä luonnonmuistomerkit

-

11 luku Ekologisen kompensaation toteuttaminen

-

12 luku Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvaukset

-

13 luku Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen

-

14 luku Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

-

15 luku Muutoksenhaku

-

16 luku Voimaantulosäännökset

-

Huomiot muihin lakeihin ehdotettuihin muutoksiin

Huomiot muutoksista, joita on ehdotettu muihin lakeihin

-

Luonnonsuojelulain uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen

Miten lakiehdotus kokonaisuutena vastaa sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen?

Lakiin ehdotetut muutokset ovat oikeansuuntaisia, selkeyttävät laintulkintaa ja kehittävät ympäristöhallinnon toimintatapoja. Erityisesti lakiin ehdotettu ekologinen kompensatio olisi laajasti sovellettuna merkittävä työkalu luontokadon suunnan kääntämisessä.

On kuitenkin selvää, että lakiuudistuksen päätavoite eli monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttäminen vaatisi aivan eri mittakaavan muutoksia lainsäädäntöön. Tarvitaan laajoja, kiireellisiä ja konkreettisia muutoksia yhteiskunnan toimintatapoihin. Lakiuudistuksen tuomat konkreettisimmat suojeluhyödyt jäävät harmillisen suppeasti sovellettaviksi: ne käsittävät lähinnä tiettyjen (harvinaisten) luontotyyppien saamista suojelun piiriin, sekä ekologiseen kompensatioon velvoittamista luonnonsuojelulaista poikkeamisissa. Tällainen mittakaava on täysin riittämätön käsillä olevan monimuotoisuuskriisin edessä. Sekä luonnonsuojelulakiin että liitännäislakeihin tarvitaan kiireellisesti sellaisia säännöksiä, jotka konkreettisesti turvaavat ekosysteemien toimintaa ja niiden elonkirjoa laajasti eri ihmistoiminnan sektoreilla, jokapäiväisessä toiminnassa. Tulee myös pitää mielessä, että luonnonsuojelulain tavoitteiden saavuttaminen vaatii riittävien julkisten resurssien turvaamista pitkäjänteisesti.

Ilmastonmuutoksen hillintä

Miten näette ilmastonmuutoksen hillinnän luonnonsuojelulain ehdotettuna tavoitteena?

-

Ekologisen kompensatian eli luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittäminen

1) Miten ehdotettavat ekologisen kompensatian säännökset vaikuttavat luonnonsuojelulain tavoitteiden saavuttamiseen?

Lakiin ehdotetut muutokset ovat oikeansuuntaisia ja kehittävät ympäristöhallinnon toimintatapoja. Lakiin ehdotettu ekologinen kompensatio olisi laajasti sovellettuna merkittävä työkalu luontokadon suunnan kääntämisessä. Lakiuudistuksen tuomat konkreettisimmat suojeluhyödyt jäävät kuitenkin harmillisen suppeasti sovellettaviksi: velvoite ekologiseen kompensatioon olisi vain luonnonsuojelulaista poikkeamisissa. Tällainen mittakaava on täysin riittämätön käsillä olevan monimuotoisuuskriisin edessä.

2) Miten ehdotettavat ekologisen kompensatian säännökset vaikuttavat toimialojen suunnittelemiin hankkeisiin?

-

Malminetsintä luonnonsuojelualueilla

Pidättekö tarkoituksenmukaisena rajoittaa malminetsintää luonnonsuojelualueilla

1) ehdotetulla tavalla poistamalla viranomaisen mahdollisuus myöntää lupa malminetsintään valtion luonnonsuojelualueilla?

-

2) muulla tavalla (miten)?

-

Muut huomiot

Muita huomioita esityksestä

-

Ahola Aapo
Ympäristönsuojeluviranhaltijat ry. - Liisa Leino, puheenjohtaja & Aapo
Ahola, varapuheenjohtaja